

K JAZYKOVÉ KULTUŘE V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ

jazykový purismus a Naše řeč

Jednota Sv. Čecha – 1913

Naše řeč – 1. ročník 1917

lingvistický historismus – Josef Zubatý, Václav Ertl (teorie dobrého autora)

purismus – Jiří Haller (30. léta)

jazykovědný strukturalismus

Pražský lingvistický kroužek – přednášky členů viz:

Sborník Jazyková kultura a spisovná čeština, 1932

(Vilém Mathesius, Bohuslav Havránek, Roman Jakobson, Miloš Weingart...)

tam Jakobson: O dnešním brusičství českém (bezpředmětný x marný)

postoj ke kodifikaci: V. Mathesius – „pružná stabilita“

PRAVOPIS, SPISOVNÝ JAZYK A JAZYKOVÁ KULTURA DNES

Diskuse o Pravidlech českého pravopisu z r. 1993 (akademické vyd. Academia, školní vyd. Pansofia):

Petr Fidelius: pravidla jsou nedemokratická

Zde: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/50/5.png>

a další články z Literárních novin na stejné téma, např. (vše v internetovém archivu přes předchozí odkaz):

konzervativní pojetí: M. Ajvaz (LtN roč. 1993, č. 41, s. 4¹ a č. 50, s. 4)

P. Fidelius (LtN, roč. 1991, č. 4, s. 6-7; roč. 1993, č. 12, s. 3 a č. 13, s.3)

progresivní pojetí: A. Stich (LtN roč. 1990: č. 24, s. 7; roč. 1993: č. 1, s. 6)

M. Červenka (LtN, roč. 1993, č. 45, s. 7)

dále k tématu **jazyková kultura v poznámce.**²

Petr Sgall: spisovná čeština má potíže:

1. nepřírozená, knižní, nikdo tak doma nemluví, ani jazykovědci
2. „Černobíle“ se rozlišuje mezi spisovnými a nespisovnými jevy (ty nespravedlivě málo prestižní).
3. moc obtížná, nikdo ji nezvládne

¹ tamt. k tématu J. Marvan a L. Vaculík, oba konzervativní pozice.

² BĚLIČ, Jaromír – HAVRÁNEK, Bohuslav. – JEDLIČKA, Alois: *Problematika obecné češtiny a jejího poměru k jazyku spisovnému*, Slovo a slovesnost 23, 1962, s. 108-126.

HAUSER, P. (2004): Spisovný jazyk a nářečí v české škole. In: *Spisovnost a nespisovnost. Zdroje, proměny a perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, s. 46-49.

JAMEK, Václav: *O patřičnosti v jazyce*. Praha, 1998.

OLIVA, K. (2005): Požadavky na úroveň diskuse o spisovné/ standardní češtině, *Slovo a slovesnost*, 66, s. 278-290. – **tam i další literatura**

SGALL, P. – MAGLIONE, C. (2005-2006) : Čeština standardní a běžně mluvená, *Český jazyk a literatura*, 56/ 2005-2006, s. 80-87.

ŠLOSAR, D. (2005): Minimalizace škod na spisovné češtině, *Host*, 07/ 2005, s. 15.

Návrhy:

- zavést standard = spisovná, hovorová a obecná čeština (neostrost hranic standardních a nestandardních jevů)
- pluralitní kodifikace

ad Pravidla českého pravopisu, 1993

úpravy v psaní přejatých slov s/z

filozofie – ale:

theo-sofie, pan-sofie, sofismus, sofistika

nebo psát důsledně *zofisma, zofistika* ?

- *- izmus: optimizmus, humanizmus*

- o *a také optimizta, fantazta, humanizta?*

- *univerzita, katarze, penze, konzerva, konzistence –rs, ls, ns = [rz, lz, nz]*

- *kurz, komparz x ale puls, trans – nedůslednost*

- *když zapisovat asimilaci, proč ne také egzém, anegdota?*

tak x tagže

- *diskuze, renezance, režizér – chyby*

velká písmena v názvech

okresní úřad v Benešově, nově Okresní úřad v Benešově

katedra českého jazyka pedagogické fakulty MU

nově: *Katedra českého jazyka Pedagogické fakulty MU*

hosпода U hrušky nebo U Hrušky, U králů nebo U Králů

nově jen *U Hrušky, U Králů*

progresivní nebo protivzdělanecká, technokratická, nedemokratická Pravidla?

alternativa: **konzervativní** pojetí

funkční, estetická a citová „stránka“ pravopisu v celku

Václav Jamek

Divili se ptakopisci:

Pročpak jste vy ptakopysci

takoví nízcí a slizcí?

Vaše místo v ptakopise

jenom těžko pochopí se.

Kdyby ten váš slavný výzkum

dal už pokoj ptakopyskum!

Co pan Charvát, a pak Chrobák?

Těm zas narost křivej zobák –

zatímco pitomý ptakopysk

alespoň umí svůj ptakopisk!

„jazykozpytci“ a „jazykozpitci“

1. přirozenost rozdílu spisovný x mluvený jazyk (vztah ke komunikační situaci)
2. úloha kodifikace: tříbit (dát možnost zdokonalování)
3. respekt k „laikům“ (možné vzory)
4. demokratické pojetí jazyka
pluralita, ne rovnost